

FORSELIUS AJAB HARIDUSE ASJA

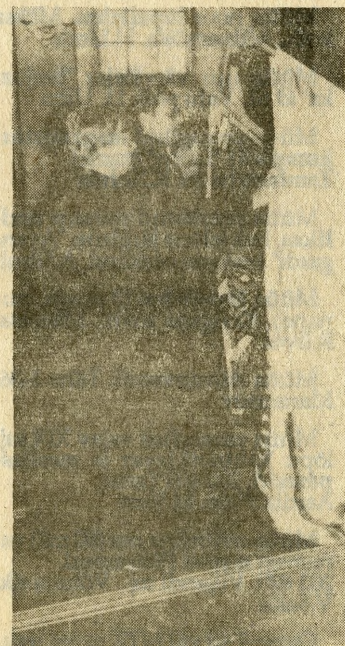
306 aastat tagasi saabus Tartu lähedale Piiskopi mõisa üks soomerootsi päritolu võõras. Pea oli sel mehel täis plaane, mis toona ristirahvale ehk suisa kentsakad võisid tunduda — ta nimelt kavatses maarahva lastele kooliharidust jagada. Mehe nimi oli **Bengt Gottfried Forselius** ning oma hullud kavatsused ta tegigi teoks: aastail 1684—88 töötas Piiskopi mõisas koolmeistrite seminar, mille lõpetas kokku 160 poissi. 1686. aastal käisid Rootsi reisil kuningakojale oma oskusi näitamas kaks seminari õpilast, Ignatsi Jaak ja Pakri Hansu Jüri. Tagasi tuldi Tema Majesteedi nõudmisega ehitada koolimajad igasse kihelkonda. Samal talvel läksidki esimesed üksteist Forseliuse õpilast maale laiali koole pidama. Alanud oli eesti talurahvakooli ajalugu.

Sellest tärminist 300 aastat lähemale rehkendades jõuame teise tähtsa ettevõtmise juurte juurde. Eesti talurahvakooli 300. aastapäev 1986. aastal ajendas liikumise, millest 22. veebruaril 1989 sai Bengt Gottfried Forseliuse Selts.

Asi arenes tasa ja targu ning — eriti alguses — põhiliselt ühe mehe nõu-jõu ja jonnivaral. See mees oli Kambja kooli direktor Madis Linnamägi, tema idee oli rajada Kambjasse eesti talurahvakooli memoriaal ning mälestuskivi Ignatsi Jaagule. Kõrgemal

pool suhtuti asjasse kahtlevalt, haridusminister Elsa Gretškina üritas toimuvat hoopis maha vaikida. Kuid koolid võtsid vedu, innustusid oma ajaloost, 300. juubeleid peeti järjest. 1986. aasta detsembris pöörus herra Linnamägi kaasabi-palvega Arnold Rüütli poole, kes vastas sõnadega «Põhimõtteliselt toetan». Majanduslikult toetasid Kambja sovhoos, kolhoosid, haridusosakond.

14. juuni 1987 oli Kambjas suurpäev, avati memoriaal. Tekkinud maakoolide ühendus, 12 kooli klubi aga seisis prob-

leemi ees, kas jätkata. Leiti, et kontakte kaduda lasta ei tohi; Madis Linnamäe pakutud Forseliuse nimi võeti kohe omaks, seltsi asutava koguni jõuti 22. veebruaril 1989.

Praegu on B. G. Forseliuse Seltsil liikmeskooli 71. Põhiline, mis neid ühendab, on huvi oma ajaloo vastu, selle järjepidevuse taastamine (sest üks ole ju mõnelgi koolil mingi jupike ajalugu kogemata või sihilikult kaotsi läinud). Seltsi kuulumise põhilisemaks tingimuseks ongi kooli avarne ajalugu — see ei pruugi tingimata sajandeid pikk olla, kuid tähtis on mõju oma ümbruskonnale, n.ö. maa soolaks olemine. Ohutamaks ajaloolast uurimistööd, jagab selts välja väikesi ja suuri Ignatsi Jaagu medaleid (õpetajatele ja teadlastele) ning «Suurt Kuldtukatit» (õpilasautasu). Viimase medali nimi viitab kuldtukatitele, mis Rootsi kuningas andis Forseliuse õpilastele lugemise ja laulmise eest.

12.—16. juulini pidas Forseliuse Selts Käärikul oma esimese metsakooli. 71st liikmeskoolist oli kohal 20 — suvine aeg! —, need see-eest särtsu täis. Võibolla olid mõnedki õpilased üllatunud oma pedagoogides säärast laululusti leides. Rahvast oli lähedalt ja kaugelt, 1200 õpilasega Türi koolist 16 õpilasega Pangodi koolini. Käidi ekskursioonidel mööda Lõuna-Eestit, kuulati loenguid — metsakooli tegevuskava oli pikk ja kirev. Kulminatsiooniks kujunes B. G. Forseliuse Seltsi lipu õnnistamine Otepää kirikus; see sai tulevaste põlvete tarbeks ka videosse võetud.

Peakorraldaja Madis Linnamägi rõõmustas eriti 15. juuli õhtul ette kantud õpilaste kodu-uurimistööde üle. Praegu ilmet võttev, oma nägu leidev põlvkond ei ole juurtetu, huvi kodukandi ajaloo vastu ja seotus sellega on tõelised, teadmised pealiskaudsusest kaugel. Need noored lubavad lootä, et pea laiali parema elu poole pürgijate kõrval hakkab ikka leiduma ka «kentsakate plaanidega» maa-le tulijaid-jääjaid, neid tõelisi maakoolmeistreid. Mis just ongi B. G. Forseliuse Seltsi eesmärk.

KADRI LIIK

P. S. Üks väärt võimalus teokatele meestele-naistele: eesti kool Riias vajab direktorit. Kool alustas 1989. aasta septembris 32 õpilasega kahes klassis, niid võetakse uus lend. Direktorile on pakkuda väga soodsad tingimused, leping sobiva aja peale. Enesest teada anda võib Läti Eesti Seltsi presidendile aadressil

Latvija
Rīga
L. Laicena 62
Leili Utno.